

UNINYTT 2

Aktuelt fra UNINETT Nr. 2 2009

Velkommen til UNINETT-konferansen!

08. VIRTUELLE
VERDENER

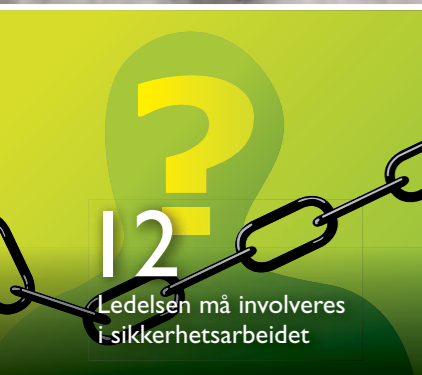
12. LEDELSE OG
SIKKERHET

14. GRATIS TV
OVER NETTET

08

Undervisning i virtuelle verdener

12

Ledelsen må involveres i sikkerhetsarbeidet

14

Høykvalitets TV over nettet – gratis!

Uninytt utgis av
UNINETT
Ansvarlig redaktør:
Petter Kongshaug

uninytt@uninett.no
7465 Trondheim
73 55 79 00

Trykk: Tapir
Layout: HK
Foto: UNINETT
om ikke annet er oppgitt.
Forsidefoto: Bård Halvorsen, HiØ

Abonnement er gratis,
bestill på uninytt@uninett.no
Elektronisk utgave finnes på
<http://www.uninett.no/uninytt/>

- 3 Leder**
Velkommen til UNINETT-konferansen 2009
- 4 UNINETT-konferansen**
Vi ser utover det rent tekniske, og framover mot det som er framtida
- 6 Mange høydepunkter i programmet**
Store forventninger til de internasjonale navnene på UNINETT-konferansen
- 8 Undervisning i virtuelle verdener**
Virtuelle verdener brukt til læringsformål er inne i sin første "store" bølge
- 10 Grønn IT, vil vi det?**
Mange vil gjerne ha med et punkt om Grønn IT i årsrapporten, men det skal helst ikke koste penger eller påvirke daglig drift av virksomheten
- 12 Ledelsen må involveres i sikkerhetsarbeidet**
Hindre virus og innbrudd på maskiner er bare en liten del av sikkerhetsarbeidet
- 14 Høykvalitets TV over nettet – gratis!**
UNINETT tilbyr multicast IP-TV over forskningsnettet
- 16 Ny Feidepålogging**
Brukerne har vært med og formet den nye Feidepåloggingen
- 18 Teite ting om tryggleik**
Spam tar ikkje ferie og kunsten å lese loggar
- 19 UNINETT ABC utvikler åpen kildekode**
- 19 Kommende arrangementer**

Velkommen til UNINETT-konferansen!

Dette nummeret av Uninytt kommer ut i forbindelse med UNINETT-konferansen 2009. I dagene 9. – 11. juni samles over 200 IKT-interesserte fra uh-sektoren i Halden til kurs, seminarer og sosiale sammenkomster.

Vertskap er Høgskolen i Østfold, som også var med og arrangerte en av de aller første UNINETT-konferansene i 1994. Årets konferanse er den 11. i rekken, og viderefører en tradisjon som har vart helt siden UNINETT ble opprettet.

Tema for årets konferanse er applikasjonsstøtte for forskning, utdanning og formidling. Vi prøver å se lengre enn det rent tekniske, og fokuserer blant annet på trender innenfor samarbeidsløsninger og framtidsrettet læring. Inne i bladet kan du lese en fylldig omtale av konferansen og programmet i sin helhet.

”Vi prøver å se lengre enn det rent tekniske”

Andre tema vi berører i dette nummeret er grønn IT og sikkerhetsarbeidet innenfor GigaCampus-programmet. Vi presenterer også UNINETTs satsing på IP-TV, og på baksiden finner du en oversikt over interessante arrangementer i sommer og utover høsten.

God konferanse, og god sommer!

Petter Kongshaug
Adm.dir.

Rektor Elin Nesje Vestli (t.v.) ønsker velkommen til UNINETT-konferansen 2009 ved Høgskolen i Østfold. Her sammen med studentleder Elin Marie Johannessen. Foto: Bård Halvorsen, HiØ

UNINETT- konferansen 2009

– applikasjonsstøtte for forskning, utdanning og formidling

Med årets tema, applikasjonsstøtte for forskning, utdanning og formidling, prøver vi å se utover det rent tekniske, og framover mot det som kan være framtida.

Av: Bernt Skjemstad og Lars Fuglevaag, UNINETT

Vertskap for årets konferanse er Høgskolen i Østfold, som har studiesteder i Fredrikstad, Sarpsborg og Halden. Arrangementet er lagt til det flotte høgskolesenteret like utenfor bykjernen i Halden, nybygd i 2006. Velkommen til UNINETT-konferansen 2009.

Faglig og sosialt samlingspunkt

UNINETT-konferansen tar mål av seg til å være det viktigste faglige samlingspunktet for IKT-personell og andre interesserte fra hele uh-sektoren. Det skal ikke være mulig dra fra Halden uten å ha lært noe nytt eller blitt inspirert til å se nye innfallsvinkler for nettopp din institusjon. På de neste sidene kan du plukke opp høydepunktene fra det omfattende programmet.

Når du ikke sitter oppslukt av et interessant foredrag, kan du mingle blant likesinnede av alle slag. Si hei til noen du ikke har truffet før, snakk litt sammen – kanskje får du innspill om hvordan dine daglige gjøremål blir gjort annerledes hos andre? Hva skjer i Harstad, Bergen eller på Lillehammer?

Du kan også se hva årets sponsorer har å komme med. Mange av dem er leverandører sektoren har rammeavtaler med, og de er viktige for å kunne gjennomføre arrangementet. Konferansen

gir dem mulighet til å bli bedre kjent med uh-sektoren, og vi med dem. Bruk litt tid ved en interessant stand, grav litt, og se hva de har å fare med. Kanskje finnes det fordeler og muligheter du ikke var klar over?

Rammer for et vellykket arrangement

Det kan ikke underslås at noe av det viktigste for et vellykket arrangement er rammen rundt. God mat i pausene, til lunsj og til middag, og rikelige muligheter til sosial og kulturell påfyll. For ikke å snakke om festmiddagen, som er lagt til historiske omgivelser på Fredriksten Festning.

Det er opp til deg selv hvor mye du får ut av disse dagene, men har du først funnet veien til Halden er det store muligheter for at du er litt klokere, litt lysere til sinns, og litt mer framtidorientert enn tidligere når du til slutt tar farvel med Halden og UNINETT-konferansen.

FRA 1993 TIL 2009 - 11 KONFERANSER PÅ 16 ÅR

- UNINETT93, Høgskolen i Telemark, 4. – 6. oktober 1993
- UNINETT94, Høgskolen i Østfold, 24. – 26. oktober 1994
- UNINETT95, Universitetet i Trondheim, 28. – 29. november 1995
- UNINETT96, Høgskolen i Lillehammer, 14. – 16. oktober 1996
- UNINETT97, Høgskolen i Tromsø, 17. – 19. september 1997
- UNINETT 2000 – Fiber overalt – alt over fiber!, Høgskolen i Narvik, 13. – 15. september 2000
- UNINETT-konferansen 2002 – Mot terror på nettet, Høgskolen i Sogn og Fjordane, 12. – 14. juni 2002
- UNINETT-konferansen 2003 – Giganett – for hvem?, Høgskolen i Agder, 16. – 18. juni 2003
- UNINETT-konferansen 2004 – Forskningsnett for digital kompetanse, Høgskolen i Harstad, 15.–17. juni 2004
- UNINETT-konferansen 2006 – Med kurs for fremtiden, Høgskolen i Ålesund, 20. – 22. juni 2006
- UNINETT-konferansen 2007 – Trådløs, sømløs, grenseløs, NTNU, 4. – 6. desember 2007
- UNINETT-konferansen 2009 – Applikasjonsstøtte for forskning, utdanning og formidling, Høgskolen i Østfold, 9. – 11. juni 2009

Les mer på <http://forskningsnett.uninett.no/arrangement/>

UNINETT-konferansen: Mange høydepunkter i programmet

I år er det mange godbiter på UNINETT-konferansen. Størst forventning knytter det seg kanskje til de internasjonale navnene, som for eksempel Chad Kainz fra University of Chicago og Dr. Jan-Martin Lowendahl fra Gartner Research

Av: Bernt Skjemstad og Lars Fuglevaag, UNINETT

I tillegg til de internasjonale navnene og sektorens og UNINETTs egne krefter, er både media og IT-industrien representert.

På tirsdag kan du høre siste nytt fra suksessprogrammet GigaCampus som står foran nye utfordringer. Det vil også bli forelest om en multimedial hverdag og AV-teknologi for sektoren. Mot slutten av konferansen vil vi få innblikk i ulike tilnæringer til Web-prosjekter fra UiO, UiB og HiT, før Chad Kainz avrunder det hele i plenum under tittelen "Shifting from Boutique to Scale: Humanities, e-Infrastructure, and Bamboo".

I plenumssesjonen onsdag ettermiddag vil Jan-Martin Lowendahl fortelle om trender innen IT for høyere utdanning, og hvordan fokusere på det som er viktigst når alt synes å snurre stadig raskere. Litt tidligere samme dag er det virtualisering og grønn IT på programmet, samt det evig aktuelle emnet bærekraftig lagring.

Dette er bare noe av det UNINETT-konferansen kan by på. Du finner garantert mye annet spennende i programmet på disse sidene. Vel møtt!

Georg Apenes – personvernets fremste forsvarer

Georg Apenes har vært direktør for Datatilsynet siden 1989. Han har en lang politisk karriere bak seg, og har i mange år vært skribent og kommentator i norske aviser og tidsskrifter. Som direktør i Datatilsynet har han vært en markant forsvarer av personvernet, og han har gitt ut 2 bøker om emnet.

Chad Kainz om framtida

Chad Kainz er Senior Director for Academic Technologies ved IT-avdelingen på University of Chicago. Han jobber blant annet med å utvikle virtuelle samarbeidsmiljøer og utforske sosiale medier. Han er også en av lederne av projectbamboo, en virtuell infrastruktur for samarbeid og innovasjon innen humanistiske fag.

Hype Cycle med Dr. Jan-Martin Lowendahl

Dr. Jan-Martin Lowendahl er forskningsdirektør i Gartner Research, med ansvar for teknologistrategier i høyere utdanning. Dette inkluderer blant annet studieadministrative systemer, læringsteknologier og identitetsforvaltning, samt spørsmål knyttet til høyere utdanning i Europa.

Danske erfaringer fra Tove Bang

Tove Bang er overbibliotekar og IKT-sjef ved Handelshøjskolen, Aarhus Universitet. Hun har jobbet mye med utviklingsstrategier og endringsledelse, og skal snakke om IKT-støtte til forskning og undervisning.

Konferanseprogram

Mandag 8. juni

10.00 – 17.00 IT-lederseminar
13.00 – 17.00 Feide attributt møte

Tirsdag 9. juni

09.00 – 10.30 Registrering
10.30 – 11.00 Åpning v/ Elin Nesje Vestli, rektor, Høgskolen i Østfold og Petter Kongshaug, adm dir. UNINETT
11.00 – 11.45 Keynote speaker: Georg Apenes, direktør, Datatilsynet
11.45 – 12.00 Hovedsponsor
12.00 – 13.00 Lunsj

13.00 – 14.30	Parallele sesjoner Campus nettinfrastruktur for primæroppgavene	Identitetsforvaltning
13.00 – 13.30	GigaCampus, hittil og fremover - Vidar Faltinsen, programleder UNINETT	Feide statusoppdatering - Ingrid Melve, leder for Feide, UNINETT
13.30 – 14.00	AV-teknologi, infrastrukturmessige forutsetninger for god kvalitet - Bård Støfringsdal, COWI	Nytt brukergrensesnitt i Feide - Anders Lund, UNINETT
14.00 – 14.30	Multimedia kommunikasjon, hva vil god kvalitet stille av krav til nett og utstyr? - Per Bøhler, NRK	Personvern hos UH-institusjoner - Tommy Tranvik, Dr. polit. UNINETT ABC/SERI
14.30 – 15.00	Pause	
15.00 – 16.30	Parallele sesjoner Hybride forskningsnett - ikke bare flytting av data • Det norske forskningsnettet, hvor står vi i 2009? - Olaf Schjelderup, teknisk direktør nett, UNINETT • Sikkerhetsorientert nettanalyse - Per Arne Enstad, leder, UNINETT CERT	Arkitektur og åpne løsninger • Oppfølging av FAOS-rapporten. Offentlig sektor og DIFs bidrag til veien videre - Erik Hornnes, Direktoratet for forvaltning og IKT (DIFI) • UHRs utvalg for administrative systemer - Lars Nesland, Universitetet i Agder • IT-ledernes arbeid med arkitektur - Lars Oftedal, Universitetet i Oslo (UiO) • Arkitektur og integrasjonsplattform for de felles administrative systemene - Armaz Mellati, UNINETT FAS
16.30 – 16.40	Pause	
16.40 – 17.15	Change and Trust: Supporting research and teaching at the University of Chicago	
17.15 –	Middag Sosialt samvær – møt GigaCampus og FEIDE God Norsk film i Det Digitale Cinemateket	

Onsdag 10. juni

09.00 – 10.00 IKT-støtte til forskning og undervisning i Danmark, erfaringer fra Handelshøjskolen, Aarhus Universitet
- Tove Bang, overbibliotekar/IKT-chef, Handelshøjskolen, Aarhus Universitet

10.00 – 11.00	Parallele sesjoner • Bærekraftig lagring • Mediearkiv, hva skjer med tingene mine hvis jeg dør? - Børre Ludvigsen • Bærekraftige bilder - Kjell Are Refsvik	IT-basert forskningsstøtte ved UiO, Hans A. Eide, gruppeleder Vitenskapelig databehandling, USIT, UiO • Cloud and Grid: needed complementaries - Maarten Koopmans, vrijeheid.net, Nederland
11.00 – 11.30	Pause	
11.30 – 12.30	Parallele sesjoner Lagring og sertifikater • Backup og katastrofeseite, Jan Meijer, UNINETT • Ny og utvidet versjon av SCS tjenesten - Magnus Strømdal, UNINETT	IT i undervisningen • Muligheter for undervisning, læring og deling med sosiale nettverk og web 2.0 - Arne Krokan, Norges teknisk- naturvitenskapelige universitet (NTNU) • Den kreative foreleser - Susanne Koch, UiO
12.30 – 13.30	Lunsj	
13.30 – 15.00	Parallele sesjoner Drift og grønn IT	IT i undervisningen
13.30 – 14.00	Grønn IT - Øyvind Pedersen, UNINETT	Videostreaming ved NTNU - erfaringer og veien videre - Thorleif Hallén, NTNU
14.00 – 14.30	Servervirtualisering - Peder Seffand, Høgskolen i Volda	LMS og web 2.0 i undervisningen - Svend Andreas Horgen, HiST
14.30 – 15.00	Virtualisering av arbeidsstasjoner - Høgskolen i Sør-Trøndelag (HiST)	Paneldebatt med foredragsholderne
15.00 – 15.30	Pause	
15.30 – 16.30	Higher education - Hype Cycle - Dr. Jan-Martin Lowendahl, Research Director, Gartner Group	
16.45 – 18.15	God Norsk film i Det Digitale Cinemateket	
19.00 – 22.00	Fest(nings)middag	

Torsdag 11. juni

09.00 – 09.30	Parallele sesjoner Det er krevende å lære dinosaurer nye knep - Arne Laukholm, UiO	Virtuelle verdener – Marianne Riis, Aalborg Universitet
09.30 – 10.00	Nyheter og status innkjøpsavtaler, UNINETT	Neste generasjon telefonsentraler - Kjetil Otter Olsen, UiO
10.00 – 10.10	Pause	
10.10 – 11.30	Parallele sesjoner Web-prosjekter - utfordring for IT-avdelingen? 10.10 – 10.30 Erfaringer fra egenutvikling av universitetets nettsted - Bjørn Ness, UiO 10.30 – 11.00 Erfaringer fra utvikling av universitetets nettsted med konsulentbistand - Sidsel Storebø og Bodil Kjelstrup, Universitetet i Bergen	Multimedia – utvikling Digitalt demokrati; Stortinget når det passer - Audun Vaaler, Høgskolen i Østfold Multimedia - hva nå? - Olav Kvittem, UNINETT
11.00 – 11.30	Erfaringer fra egenutvikling av høgskolens nettsted - Frode Evenstad, Høgskolen i Telemark	Allmenkringkasterens digitale mandat - Bjarne André Myklebust, ansvarlig redaktør i nrk.no
11.30 – 12.00	Pause	
12.00 – 13.00	Shifting from Boutique to Scale: Humanities, e-Infrastructure, and Bamboo	
13.00 – 13.30	Avslutning	
13.30 – 14.30	Lunsj	

Vi tar forbehold om endringer i programmet.
Se oppdatert program på <http://www.hiof.no/uninett09>

Artikkelforfatterene med sine respektive avatarer i Second Life. Fotomanipulasjon: Heidi Rønne.

Undervisning i virtuelle verdener

Bruk av virtuelle læringsmiljø i undervisningen er en trend både internasjonalt og i Norge. Pedagogisk forskning viser at det har et stort potensiale i læringsammenheng.

Av: Cecilie Aurvoll og Kristine Sevik, UNINETT ABC

Utdanningssektoren er avhengig av gode samarbeidsløsninger, både i undervisnings- og i forskningssammenheng. Virtuelle verdener er tema for sesjonen "virtuelle verdener" på årets UNINETT-konferanse. Foredragsholder Marianne Riis fra Aalborg Universitet har lang erfaring med bruk av virtuelle verdener i undervisning og forskning.

Hva er virtuelle verdener?

En virtuell verden, ofte betegnet som MUVE (Multi User Virtual Environment) er en nettbasert simulert virkelighet der du omgås andre personer ved å bevege deg rundt i et tredimensjonalt landskap ved hjelp av en virtuell representasjon av deg selv (en avatar).

Virtuelle verdener er fortsatt lite brukt i undervisningssammenheng, men benyttes i økende grad ved universitet og høyskoler. Det er et område som vies stadig større oppmerksomhet innen pedagogisk forskning, og det antas av en rekke forskere å ha et stort potensial i læringsammenheng. Eksempler på bruk av virtuelle læringsmiljø inkluderer forelesninger, demonstrasjoner, simuleringer, visualiseringer og som arena for samarbeidslæring og sosialisering.

Virtuelle verdener egner seg spesielt godt der hvor det er vanskelig å møtes ansikt til ansikt. En fordel med virtuelle verdener er at deltakerne får økt bevissthet om hverandre. På et begrenset område i en virtuell verden ser man umiddelbart hvilke andre som er til stede, noe som kan gi en sterkere følelse av tilstedeværelse og fellesskap enn for eksempel tradisjonelle læringsplattformer kan.

Skape læringsfellesskap

I høyere utdanning har vi etter hvert fått en del erfaring fra bruk av virtuelle verdener som plattform for læring. Dette gjelder ofte undervisning hvor studenter og forelesere ikke er samlokalisert, som for eksempel ved samarbeidsprosjekter mellom institusjoner og i etter- og videreutdanning. Når studenter ikke har anledning til å møtes hver dag, eller befinner seg på ulike steder, kan virtuelle verdener bidra til bedre læringsmiljø for den enkelte. Studenter har behov for å diskutere med hverandre og føle et fellesskap med sine medstudenter. Et sterkt læringsfellesskap minsker sannsynligheten for at studenten kutter de sosiale båndene og melder seg av utdanningsløpet.

Språk og kunsthøgskole

Bruksområdene for virtuelle verdener i utdanningen er mange. Forestill deg at du er lærer og underviser i spansk. Du ønsker at studentene dine skal få så mye øvelse som mulig, helst ved å snakke med spansktalende personer. Ved å ta med studentene til spansktalende områder i en verden som for eksempel Second Life (en virtuell verden skapt av Linden Lab), vil de møte mange personer med spansk som morsmål. Dersom du underviser i kunsthøgskole, har du mulighet til å utforske en rekke kunstnere og deres malerier. For eksempel kan du ta med studentene dine og vandre rundt i Van Gogh sine malerier, ved å ta en tur til "Virtual Starry Night" i Second Life.

Virtuelle konferanser

Virtuelle verdener har også vært en suksess som tillegg til konferanser, eller som alternativ til ordinære videokonferanser. Dersom du ikke har anledning til å delta på årets UNINETT-konferanse, kunne vi for eksempel latt deg delta virtuelt med avataren din. Dette ble gjort da FN's klimakonferanse fant sted på Bali i 2007. I tillegg til den ordinære deltakelsen, kunne man følge konferansen live i Second Life fordi sesjonene ble streamet og vist der. En av konferansens keynote speakers bestemte seg for å heller holde sin presentasjon via Second Life enn å reise hele veien til Bali. Presentasjonen ble så vist på storskjerm på Bali-konferansen. Effektivt og miljøvennlig!

Framtida er nå?

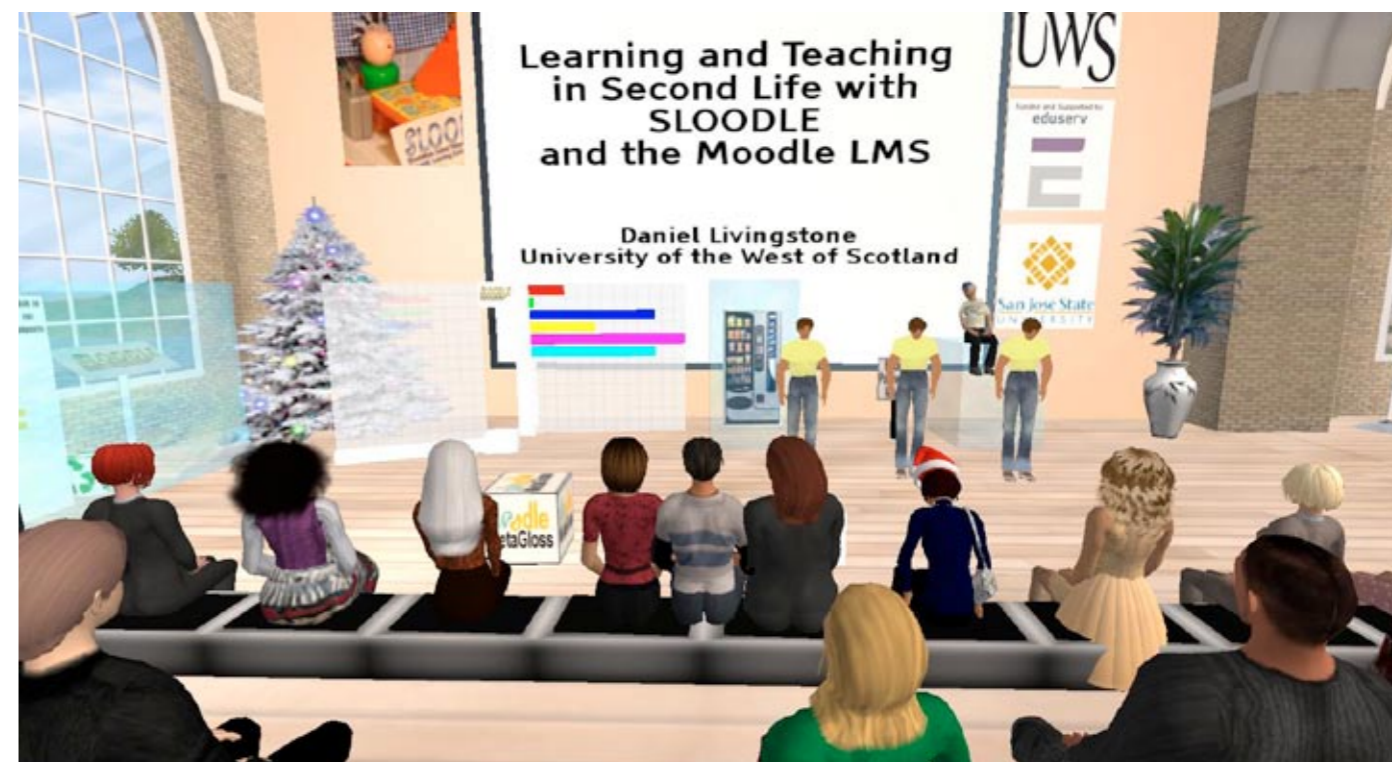
Virtuelle verdener brukt til læringsformål er inne i sin første "store" bølge. Stadig flere institusjoner etablerer virtuelle campus og tilbyr kurs og fag i slike verdener. Det er mye entusiasme i miljøet, og så langt har man valgt å fokusere på muligheter framfor utfordringer.

En utfordring har imidlertid vært å ta vare på arbeidet som studentene utfører inne i verdenen i forhold til evaluering og dokumentasjon. Videre utvikling av virtuelle verdener for læring vil med høy sannsynlighet fokusere på å lage koblinger mellom virtuelle verdener

og institusjonenes LMS. Et spennende eksempel på dette er Sloodle - en kobling mellom Second Life og læringsplattformen Moodle (åpen programvare). Dette arbeidet er på et tidlig stadium, men lover godt for framtiden.

Det finnes en rekke virtuelle verdener som kan brukes til læring, for eksempel Second Life, Active Worlds og Wonderland. I tillegg finnes en rekke spillverdener ala World of Warcraft, og virtuelle museer som Virtuelle Rockheim (Den virtuelle delen av pop- og rocksenteret i Trondheim åpnes etter planen i 2009.), som også vil være naturlige arenaer for læring og samarbeid. Mange av oss har allerede etablert avatarer i en rekke virtuelle verdener, men det er i dag ingen interoperabilitet mellom de ulike verdenene.

Integrasjon med LMS, interoperabilitet mellom verdener og bedre tilpasning til mobile plattformer vil prege utviklingen av virtuelle verdener i årene som kommer. Vi er imidlertid sikre på at slike verdener vil endre hvordan vi tenker rundt nettbasert undervisning og samhandlingsteknologier i årene framover. Potensialet for samarbeid, sosialisering og kreativitet passer dessuten som hånd i hanske med rådende pedagogiske teorier om hvordan individer lærer. I tillegg er det rett og slett utrolig morsomt! Beam me up, Scotty!

Virtuell konferanse i Second Life. Bildet er tatt av Flickr-brukeren Olivia Hotshot. Tilgjengelig under CCBY 2.0 Lisens.

Grønn IT, vil vi det?

Har du tro på menneskeheten eller begrensede midler til energi, så bør «Grønn IT» være interessant for deg.

Av: Øyvind Pedersen, UNINETT

Menneskene har bare vært på jorda noen få millioner år, og det er ikke så lang tid. Skulle vi ta knekken på mesteparten av livet her på jorda i løpet av noen hundre eller tusen år til, så vil vi bare ha vært et lite komma i planetens levetid. Nytt liv vil kunne oppstå og utsette sitt eget livsgrunnlag i flere runder før sola slukker og gjør planeten vår ubeboelig igjen.

Ser vi litt stort på det, så kan vi spørre oss om det er noen grunn til å bruke mye tid på å forlenge menneskehetens tilsynelatende uunngåelige skjebne her på jorda? Det er tungt å få lagt om fra forbruk av fossilt brennstoff til alternative energikilder i stor skala.

Økonomiske motiver

Hvis vi ser på hvilke motiver som driver frem miljøvennlige løsninger i dag, både hos leverandører og kunder, er nok de fleste «in it for the money». Det er positivt at salg av miljøvennlige løsninger er lønnsomt, men på lenger sikt er det nødvendig med et engasjement som stikker dypere. Vær åpen for å gjøre ting annerledes, selv om det kanskje koster noen minutter ekstra jobb. Gi prosjekter sjansen selv om de ikke nødvendigvis gir gevinst i inneværende regnskapsår. Vi rygger langsomt inn i fremtiden hvis vi ikke får endret holdningene våre.

Viktig for omdømmet

Bevissthet rundt omdømme har også innvirkning på vår satsing på miljøvennlige produkter og løsninger. Se på hybridbiler for eksempel. Bilprodusentene har funnet ut at hybridbiler bør se annerledes ut, da selger de bedre. Folk som kjøper hybridbiler vil ikke bare ha en bil som bruker lite drivstoff, de vil også at naboen skal vite at de er miljøvennlige.

Det samme kan overføres til institusjoner og selskaper. Mange vil gjerne ha med et punkt om Grønn IT i årsrapporten, men det skal helst ikke koste penger eller påvirke daglig drift av virksomheten. En miljøvennlig holdning vil imidlertid på sikt ha påvirkning på omdømmet til virksomheten. Og det er lønnsomt i et godt omdømme.

I første rekke er det «Grønn-IT»-prosjekter som gir økonomisk gevinst på forholdsvis kort sikt som blir gjennomført. Det finnes mange mulige slike tiltak, og de gir stadig kortere inntjeningstid i takt med økende energipriser. Slike prosjekter selger seg selv, i hvert fall hvis de ikke krever vesentlig arbeidsinnsats og kan bedre omdømmet til virksomheten. Neste utfordring blir å ta fatt på de litt vanskeligere prosjektene, som krever engasjement og som ikke er like innlysende lønnsomme på kort sikt. Vil vi det?

To planeter møttes i verdensrommet, den ene sier til den andre: "Jeg føler meg litt uvel, jeg tror jeg har fått Homo Sapiens." Den andre planeten svarer: "Slapp av, det går snart over..."

Du kan lese om internasjonale trender innen grønn IT på:

<http://green-broadband.blogspot.com/>

<http://www.tinyurl.com/gronnit>

Ledelsen må involveres i sikkerhetsarbeidet

Sikkerhet er et ledelsesansvar, og for å få på plass en god sikkerhetspolicy for institusjonen er det avgjørende at ledelsen er involvert.

Av: Gunnar Bøe og Lars Fuglevaag, UNINETT

Det er en av erfaringene fra Høgskulen i Volda, som er første institusjon med en styregodkjent sikkerhetspolicy utarbeidet gjennom GigaCampus-programmet.

Sikker håndtering av personopplysninger

Tradisjonelt har mye av sikkerhetsarbeidet vært fokusert på å

ungå virus og hindre innbrudd på maskiner. Dette er likevel bare en liten del av det som bør være fokus for sikkerhetsarbeidet. For eksempel setter personopplysningsloven en standard for den delen av sikkerhetsarbeidet som omfatter personopplysninger. Det legger føringer for arbeidet og setter krav til organisasjoner som håndterer personopplysninger om å få på plass et rammeverk.

Initiativ gjennom GigaCampus

Mange i uh-sektoren har slitt med å få på plass et rammeverk for sikkerhet. Derfor tok UNINETT i slutten av 2007 et initiativ gjennom Gigacampus-programmet for å hjelpe institusjonene med å oppfylle kravene i personopplysningsloven. Sentralt i opplegget har vært å få på plass en sikkerhetspolicy. Initiativet ble godt mottatt og 26 institusjoner har meldt interesse for å være med på opplegget. En undersøkelse i 2008 blant IT-lederne i sektoren viste at sikkerhetsarbeidet var en av de GigaCampus-aktivitetene de var mest fornøyd med og som de ønsket videreført.

Høgskulen i Volda først ut

Den første institusjonen som fikk på plass en sikkerhetspolicy godkjent av styret var Høgskulen i Volda. IT-leder Stig Flåskjær har svart på noen spørsmål rundt arbeidet.

Hva var bakgrunnen for at Høgskolen i Volda ble med på sikkerhetsløpet til GigaCampus?

– Høgskulen i Volda har ikke hatt en god og strukturert sikkerhetspolicy og vi grep sjansen når UNINETT kom med tilbudet.

Hva har vært det viktigste for høgskolen i dette arbeidet?

– Sikkerhetsarbeidet er en kontinuerlig prosess, men det viktigste for oss nå var å få en plattform å jobbe ut fra.

Hva har vært de største utfordringene?

– Det går med en del tid. Du blir aldri 100% fornøyd med sikkerhetspolicyen. En del av de punktene vi ikke hadde på plass, men som vi likevel lot stå i planen, er ting vi skal strekke oss etter.

Hvordan involverte dere ledelsen i arbeidet?

– Vi satte ned en sikkerhetsgruppe som bestod av direktør, it-leder, driftsleder, personalsjef (CSO) og HMS-ansvarlig. Avdelingsingeniør for nettverk var sekretær for gruppen. Ledelsen, med direktøren i spissen, var interessert og engasjert i arbeidet, noe som var avgjørende for prosessen.

Hvilken nytte har dere hatt av arbeidet så langt?

– Vi har tatt tak i en del av de punktene som sikkerhetspolicyen sier at vi skal ha på plass, blant annet klassifisering av kritikalitet for HVO-systemer og rutiner for kryptering.

Hvilke planer har dere for det videre sikkerhetsarbeidet ved høgskolen?

– Vi har flere punkt i sikkerhetspolicyen som vi må ta tak i. Framover vil vi arbeide med å få inn flere retningslinjer, prosedyrer og skjemaer som ligger i policypakken. Videre vil vi prøve å få til faste møter for Sikkerhetsgruppen. Vi vil også orientere oss om hva andre høgskoler og universiteter gjør på denne fronten.

Har dere noen råd å gi til andre som skal i gang med utarbeidelse av sikkerhetspolicy?

– Få med ledelsen. Det kan ikke sies for mange ganger. For øvrig er det bedre å komme gjennom prosessen og få et vedtak enn å vente til policyen blir perfekt. Det blir den nok aldri likevel.

GigaCampus Sikkerhet

Gjennom GigaCampus-prosjektet er det arbeidet med sikkerhet på to plan:

- Operativt
- Informasjonssikkerhet

På den operative siden er det opprettet et sikkerhetsforum, gjennomført kurs i bygging av sikkerhetsteam, laget en anbefalt aksesslistemal (UFS106) og inngått en avtale med Secunia om sårbarhetsalarmer.

I tillegg er det gjennomført befaringer/sikkerhetsgjennomgang ved følgende institusjoner:

- Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo
- Høgskolen i Akershus
- Høgskolen i Bergen
- Høgskolen i Bodø
- Høgskolen i Hedmark
- Høgskolen i Molde
- Høgskolen i Narvik
- Høgskolen i Nesna
- Høgskolen i Nord-Trøndelag
- Høgskolen i Oslo
- Høgskolen i Sør-Trøndelag
- Høgskolen i Telemark
- Høgskolen i Tromsø
- Høgskolen Stord/Haugesund
- Norges Handelshøgskole

Hovedaktiviteten innen informasjonssikkerhet er relatert til arbeid med sikkerhetspolicy. Her er arbeid i gang ved følgende institusjoner:

- Høgskolen i Bergen
- Høgskolen i Harstad
- Høgskolen i Lillehammer
- Høgskolen i Molde
- Høgskolen i Nesna
- Høgskolen i Nord-Trøndelag
- Høgskolen i Oslo
- Høgskolen i Sør-Trøndelag
- Høgskolen i Telemark
- Høgskolen i Østfold
- Høgskolen i Ålesund
- Høgskolen Stord/Haugesund
- Høgskulen i Volda
- Kunsthøgskolen i Oslo
- Norges Musikkhøgskole
- Norges teknisk- naturvitenskapelige universitet
- Universitetet for miljø- og biovitenskap
- Universitetet i Agder
- Universitetet i Oslo

Mer informasjon finnes her:

<https://ow.feide.no/gigacampus:sikkerhet>

HØYKVALITETS TV

OVER NETTET – GRATIS!

Selv om TV via internett har eksistert i mange år, er det fortsatt mange som ikke benytter seg av mulighetene. Årsakene kan være mange; krav om nedlastning av eller pålogging til leverandøravhengige avspillingsløsninger, dårlig kvalitet på opptak, lang ventetid og mange pauser i nedlasting/avspilling, etc.

Av: kommunikasjonsleder Lars Fugleavaag, UNINETT

UNINETT tilbyr multicast IP-TV over forskningsnettet. Dette er en løsning som unngår de fleste problemene nevnt over. Multicast krever mindre nettkapasitet, og gir derfor mulighet for høy kvalitet uten tidsforsinkelse. Videre kan strømmen ses på med en gratis avspiller, for eksempel VLC som er laget med åpen kildekode.

Multicast gir fordeler

Multicast IP-TV er TV via nett, der TV-innholdet sendes i en strøm til din IP-adresse. Du kan se TV på PC-skjermen, ta opptak av strømmen og spille av opptak. Fordelene med multicast (som sender til gruppeadresser) i forhold til unicast (som sender en pakke til hver mottaker) er bl.a. at du får bedre kapasitetsutnyttelse og mulighet for høyere kvalitet.

Hvordan komme i gang?

- Hvis du er tilknyttet forskningsnettet har du i utgangspunktet mulighet til å bruke dette tilbudet.
- Du bør teste om ditt lokale campusnett er klargjort for multicast. Dette kan du gjøre via våre nettsider (se adresse nederst). Hvis testen viser at du ikke har multicast, kontakt din lokale IT-avdeling.
- Det eneste du trenger i tillegg er en avspiller, for eksempel VLC. Lenke til denne finner du også på våre nettsider.

Hvilke kanaler er tilgjengelig?

UNINETT har i en periode gjort tester med multicast overføring av NRK 1, 2 og 3, samt Stortinget live, i samarbeid med Høgskolen i Østfold. Avhengig av rettighetsspørsmål er det håp om at dette kan videreføres. I tillegg jobbes det med å få opp en kanalpakke bestående av de riksdekkende norske kanalene og utvalgte internasjonale kanaler.

Flere driver og tester ut multicast-sendinger, og det er en del testkanaler (og noen faste) i forskningsnettet allerede, blant annet sendinger fra flere Europeiske forskningsnettorganisasjoner. I tillegg har UNINETT en utviklingsavtale med Workzone, som tilbyr multicast overføring av kommersielle kanaler.

UH-sektoren kan få sin egen TV-kanal

UNINETT har tanker om en egen uh-kanal i forskningsnettet på sikt. Denne kan fylles med utvalgte internasjonale programmer, programmer produsert av sektoren, samt overføringer fra konferanser og andre arrangementer.

Noen av kanalene som for øyeblikket er tilgjengelig via forskningsnettet:

Norske:

- NRK1
- NRK2
- NRK3
- Stortinget

Internasjonale forsknings- og undervisningskanaler:

- GRnet (Hellas)
- HEAnet (Irland)
- Hogeschool Zeeland (Nederland)
- NRC (USA)
- Reseau Academique Parisien (Frankrike)
- REDiris (Spania)

- RENATER (Frankrike)
- University of Vienna (Østerrike)
- Washington University (USA)

Andre internasjonale kanaler:

- Cine + (Hellas)
- Monoskop (Slovakia)
- Prisma + (Hellas)

NB! De fleste er testsendinger. Kvalitet og hyppighet på sendingene varierer.

Les mer på <http://forskingsnett.uninett.no/tv/>

Ny Feidepålogging

Feide har pusset opp innloggingssiden sin. Både visuelt og funksjonelt har tjenesten blitt løftet til et bedre nivå.

Av: Mattis Daae, UNINETT

– Den forrige siden manglet en del funksjonalitet som ble etterspurt av våre brukere, sier Lars Kviteng, leder for Feides driftsprosjekt. – For å få et best mulig resultat har vi vært i tett dialog med alle som benytter seg av Feide, både brukere og leverandører. Vi har også i samarbeid med eksterne leverandører gjennomført brukertesting. Dette har vært med på å gjøre den nye påloggingen mer oversiktlig og brukervennlig.

Endringer

– Den tydeligste endringen er at hele siden har blitt redesignet. Siden har blitt mye renere og enklere, sier Kviteng. – Det kommer også tydeligere frem hvilken organisasjon du tilhører og hvilken tjeneste det er du forsøker å logge på. Vi har også valgt å dele opp innloggingen i to sider. Dersom du er logget ut av alle

Feide-tjenester vil det første vinduet du får opp kun være et spørsmål om tilhørighet. Du velger tilhørighet i et eget vindu, og denne huskes et semester. Du kan endre tilhørighet der du skriver brukernavn og passord. Vi har også valgt å knytte påloggingen tettere opp mot vertsorganisasjonene. Det vil si at "hjelp" og "glemt brukernavn og passord" linkene er direkte knyttet opp mot vertsorganisasjonene, der brukerne kan finne informasjon om hvor de kan få brukerstøtte, utdypes Kviteng.

Oversikt og kontroll

I den nye løsningen er det også blitt tydeligere hvilke informasjonsattributter som oversendes tjenestene. Brukerne må samtykke til at de godtar at informasjonen oversendes første gang de logger på en tjeneste, og kan velge hvorvidt Feide skal huske samtykket til

senere anledninger. Dette gir brukerne større oversikt og mer kontroll og tydeliggjør at Feidearkitekturen ikke gir ut unødvendig informasjon.

En forbedret funksjonalitet finner vi også i utloggingsprosessen. Før var det slik at dersom du logget ut av en tjeneste, ble du også logget ut av alle andre Feide-tjenester. I den nye løsningen får brukerne spørsmål om de vil logge ut av alle tjenester, eller bare

den aktuelle tjenesten. Dette er spesielt nyttig for brukere med utvidede rettigheter (såkalte superbrukere), slik at de kan logge ut av applikasjoner med for eksempel sensitiv informasjon.

– Vi er meget fornøyde med resultatet. Vi har fått en utrolig fin side og tror at vi har klart å lage en bedre brukeropplevelse. Neste trinn er å få oversatt siden til samisk, avslutter Kviteng.

GÉANT3 ser på morgendagens løsninger for identitetsforvaltning

Andreas Åkre Solberg fra UNINETT leder prosjektet «Identity Federation» i GÉANT3. I dette prosjektet skal man løse en del av de tekniske utfordringene man står ovenfor i dag innen identitetsforvaltning i utdanningssektoren, samt å se på morgendagens løsninger.

I GEANT møtes mange av de europeiske forskningsnettene for å samarbeide om felles problemstillinger. Dette prosjektet kommer til å se nærmere på virtuelle organisasjoner, brukersentrisk identitet (som OpenID og InfoCard), kombinasjon av web og ikke-web autentisering, samt en del standardiseringsarbeid og utarbeidelse av best practice-dokumenter og felles testfasiliteter.

Spam tar ikkje ferie

Mengda med spam aukar framleis. Ein periode frå november i fjor var det mindre spam, då ein av dei store spamnettverka blei sperra ned, men no har det auka tilbake til gamle høgder. Og det vil ingen ende ta.

Av: teknisk direktør Ingrid Melve, UNINETT.

Dike-tenesta er framleis nyttig for å kvitta seg med spam, sidan spammarane framleis køyrer på teknikken med tøm-og-røm, og då fungerer grålisting. Dei som har sett opp grålisting på Dike, treng ikkje å setja opp ny grålisting på eigen epost, og epostmottaket må handtera å få ein full epoststraum frå Dike utan å sperra ned si eiga epostteneste på Dike.

Postmaster-jobben og abuse er ein straum med ting som både har mykje søppel og treng dagleg gjennomlesing for å kvalitetssikra

epost til dine egne brukarar. Kombinasjonen er krevjande, men kvardagen for systemadministrator er jo krevjande. Heldigvis er dei aller fleste systemadministratorar blitt veldig gode til å filtrera bort støy!

Før sommarferien kan det vera nyttig å gå igjennom filtrering og feriemeldingar, slik at brukarane ikkje får altfor store problemer når dei er på plass til eit nytt semester etter sommarferien.

Kunsten å lesa loggar

Mykje av grunnlaget for god tryggleik er at Nokon© les loggar til dagleg. Han Nokon har det travelt, og han har som regel for mange loggar han skulle halde auga med.

Den store kunsten med å lesa loggar er mykje lik resten av lesekunsten: Kva har dette å seia for meg, i min kvardag. Stor litteratur taler kanskje meir til kjenslene, men eg er ikkje sikker. Ofte er det slik at den skumle kjensla eg får ved eit feilinnslag i ein logg kan vera like skræmmande som når det dukker opp ein vampyr eller ein seriemorder i skjønnlitteraturen.

Når vi treff eit interessant innslag i ein logg, kva betyr det? Viser innslaget i loggen at ein uskuldig brukar mista tilgangen til nettet sitt, eller var det ein farleg inntrengjar som hadde stor suksess med å testa å kobra seg av? Var det ufarleg sutring frå systemet, eller eit tidleg varsel om trøbbel i vente?

La oss bruka sommaren til å lesa gode loggar, og dela leseopplevinga med dei rundt oss!

UNINETT ABC utvikler åpen kildekode

UNINETT ABC har utviklet programvare for å importere elev-, ansatt- og organisasjonsinformasjon fra et brukeradministrativt system inn i en lokal Feidekatalog.

Programvaren er generisk slik at det skal være enkelt å importere data på forskjellige XML-baserte avleveringsformater inn i Feidekatalogen. Kildekoden er distribuert som åpen kildekode og kan fritt benyttes og endres av skoleeiere, leverandører og andre som skal importere informasjon til en katalogtjeneste.

I dag kan mange brukeradministrative systemer avlevere data på XML-format. Løsningen konverterer dataen i XML-filene og eksporterer de til den lokale Feidekatalogen. Eksporten til Feidekatalogen skjer via LDIF-formatet, noe som gjør at det er relativt enkelt å bruke de samme dataene til også å eksportere til andre katalogtjenester som for eksempel Active Directory.

Programmet er kodet i JAVA. Utviklingsarbeidet er blitt utført i samarbeid med ACANDO AS.

Nye sommerstudenter hos UNINETT

I år som tidligere vil en rekke studenter ha sommerjobb hos UNINETT. – For oss er studenter en stor ressurs som vi setter pris på, uttaler Helge Moe, viseadm. dir. i UNINETT-konsernet. – Studentene bidrar i aller høyeste grad faglig i prosjektene de er tilknyttet, og er med på å tilføre oss inspirasjon og nye ideer.

Årets studenter har nå blitt ønsket velkommen. Mange av dem har hatt sommerjobb i UNINETT tidligere, mens andre er nye fjes vi ser fram til å bli kjent med. – Flere har fortsatt med ulike engasjementer hos oss etter sommerjobben, og noen har også valgt å starte sin karriere her, noe vi ser meget positivt på, avslutter Moe.

Kommende arrangementer

UNINETT-konferansen 2009

Halden, 9. – 11. juni

Tema for konferansen er applikasjonsstøtte for forskning, utdanning og formidling. Arrangører er UNINETT og Høgskolen i Østfold. Se egen omtale foran i bladet eller på <http://www.hiof.no/uninett09>.

TERENA Networking Conference 2009

Malaga, 8. – 11. juni

TERENA er organisasjonen av Europeiske forskningsnett. Tema for årets nettverkskonferanse er Virtuality into reality. Les mer på <http://tnc2009.terena.org>.

NORDUnet Conference

København, 16. – 18. september

NORDUnet er sammenslutningen av de Nordiske forskningsnettene. Tema for den 25. NORDUnet-konferansen er Global Science - Global Resources - Global Teams. Les mer på <http://www.nordu.net/conference/ndn2009web/welcome.html>.

Forskningsdagene

18. – 27. september

Forskningsdagene arrangeres for 15. gang i år, og tema for festivalen er bærekraft og evolusjon. Les mer på <http://www.forskningsdagene.no/index.html>.

Hvordan dele digitale læringsressurser?

Tromsø, 28. – 29. oktober 2009

Konferansen skal presentere praktiske løsninger, gode eksempler og sette fokus på langsiktige utfordringer når det gjelder opphavsrett og andre juridiske spørsmål knyttet til deling og gjenbruk av digitale læringsressurser. Målgrupper for konferansen er ansatte ved skoler, universiteter og høyskoler, skoleeiere, produsenter av digitale læringsressurser og andre som er interessert i temaet. Arrangører er Utdanning.no og Norgesuniversitetet. Les mer på <http://norgesuniversitetet.no/1239954643.26>

SUHS-konferansen – systemer i uh-sektoren

Trondheim, 12. – 13. november

UNINETT FAS inviterer til en konferanse som setter fokus på styring og forvaltning av de administrative systemene i uh-sektoren. Målet er å tilby et møtested med mulighet til å diskutere de siste innspillene og utviklingstrekkene på dette området. Konferansen vil være todelt, hvor den ene delen fokuserer på styring av systemene, og vil videreføre den konstruktive diskusjonen i sektoren etter Agedal-utvalgets rapport. Denne delen har direktører, systemeiere og deltakere i styringsgrupper og prioriteringsråd som målgruppe. Den andre delen av konferansen har fokus på forvaltning av systemene, og har superbrukere, arbeidsgrupper og arbeidsutvalg som målgruppe.

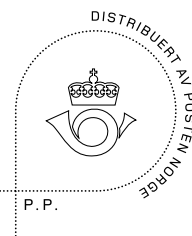
Mer informasjon om program og påmelding blir sendt ut etter sommerferien. Sett av dagene, og velkommen til Trondheim den 12. – 13. november!

RETURADRESSE

UNINETT

NO-7465 TRONDHEIM

NORGE

Date:

HUSK:

UNINETT-konferansen 2009
Halden, 9. - 11. juni

TERENA Networking Conference 2009
Malaga, 8. - 11. juni

NORDUnet Conference
København, 16. - 18. september

Forskningsdagene
18. - 27. september

Hvordan dele digitale læringsressurser?
Tromsø, 28. - 29. oktober 2009

SUHS-konferansen - systemer i uh-sektoren
Trondheim, 12. - 13. november